

I exposición itinerante

MÉDICOS ARTISTAS PLÁSTICOS de Galicia no Camiño

2008

ORGANIZADORES

Concello de Palas de Rei
Mancomunidad de Municipios do Camiño Francés

COORDINADORES

X.García Albeos
Mario Hortas Guldrís
Xesús Vazquez Gallego

COMISARIA DA EXPOSICIÓN

Divina Agra Soengas

ENTIDADES COLABORADORAS

Concello de Palas de Rei
Mancomunidad de Municipios do Camiño Francés
Deputación Provincial de Lugo
A.M.A. Agrupación Mutual Aseguradora
Academia Postal

FOTOGRAFÍA DAS OBRAS

Enrique Touriño Marcén

DESEÑO E MAQUETACIÓN

Senén Rodríguez

DEPOSITO LEGAL: LU-160/08

I.S.B.N.: 978-84-606-4626-6

IMPRIME

imprenta muralla color s.l.l.

Impreso en Galicia. España.

I exposición itinerante

**MÉDICOS
ARTISTAS PLÁSTICOS
de Galicia no Camiño**

2008

Índice	5
Sáuga	7
Presentación	9
Crítica	11
Artistas e obras	17
José Luís BUENO Díaz	18
Victoria CASTRO Ocampo	20
José Antonio Díaz PEDREIRA	22
Generosa FRANCO Martínez	24
X. García ALBEOS	26
Ignacio GRANERO Martín	28
Cesáreo HERNÁNDEZ Pérez	30
Mercedes HERNÁNDEZ Ruíz	32
Mario HORTAS Guldris	34
José Luís IGLESIAS DÍZ	36
Lourdes MACEIRAS García	38
Miguél Ángel MANTILLA González	40
Xoán PIÑÓN Prado	42
Manuel ROBLES González	44
Alberto Rodríguez COSTA	46
Xesús VÁZQUEZ Gallego	48
Fidel VIDAL Pérez	50
Xan VIEITO Fuentes	52
Roberto VILA Rodríguez	54
Participantes	57

É para min unha satisfacción presentar de novo un traballo que xira en torno ó Camiño de Santiago.

O Concello de Palas de Rei, institución á que represento, sempre tivo moi presente o privilexio que supón formar parte do Camiño de Santiago en dous dos seus itinerarios, o Camiño Primitivo e o Camiño Francés. Non se trata só dunha relevancia histórica senón tamén cultural. É un foco de intercambio de estilos artísticos dende o seu comezo, e por suposto, tamén na actualidade.

Parécenos o marco idóneo para presentar a este colectivo de vinte artistas que reflexionaron sobre o Camiño e as vivencias que pode transmitir. Esta é a primeira vez que se fai unha exposición conxunta con este grupo de creadores. Non obstante, todos eles teñen feito exposicións individuais tanto en Galicia como noutras cidades españolas. Neste proxecto preténdese dar a coñecer os distintos puntos de vista que sobre o Camiño de Santiago ten un grupo de artistas moi especial. Que mellor sitio para facelo que o propio Camiño. Por iso, facemos da exposición unha peregrina, recorrerá o Camiño Francés dende O Cebreiro ata Santiago. En cada localidade será coñecida por camiñantes de orixe moi dispar pero tamén pola poboación local. Todo isto contribúe ó intercambio cultural e de estilos así como á promoción da arte galega.

Fernando A. Pensado Barbeira
Alcalde Presidente do Concello de Palas de Rei

Se pescudamos na historia da Arte de Galicia atoparemos médicos artistas moi prestixiosos, entre os que cómpre salientar a Castelao, debuxante e pintor de recoñecido prestixio a nivel mundial; Ricardo García Suarez "Xohán Ledo" médico tisiólogo, escritor, debuxante, pintor , deseñador gráfico e ilustrador de textos na editorial Galaxia; Manuel Suárez-Pumariega "Molezún" pintor, mestre de Belas Artes, un dos artistas galegos contemporáneos de máis sólida reputación internacional e dos máximos representantes da abstracción xeométrica ; Roberto González del Blanco, licenciado en medicina, excelente artista e mestre de Arte, a súa pintura céntrase na Galicia rural, inclinación ao realismo costumista e relación co naturalismo, posuidor dun brillantísimo e abondoso currículum artístico, no percorrido da súa vida sempre moi vinculado a Santiago de Compostela; Celestino Poza Pastrana médico pontevedrés, falecido traxicamente no ano 1971,cunha formación moi completa en pintura que lle permitiu reflectir de xeito poderoso,personal e tráxico os momentos que lle tocaron vivir ,cunha modestia que soubo dos eloxios de recoñecidos pintores históricos de Galicia como Vázquez Díaz, Laxeiro, Colmeiro e Pesqueira; e finalmente Juan M. López Roibal médico oftalmólogo da Coruña, que aprendeu o oficio de pintor con Francisco Llorrens,a súa preferencia temática foi a paisaxe e de xeito especial as mariñas, faleceu no ano 2004.

Os participantes nesta exposición somos médicos e artistas- plásticos de Galicia entre os que se inclúen escultores, gravadores, pintores e fotógrafos. Todos con cadansúa obra van itinerar e integrarse neste percorrido polo Camiño de Santiago posuidor de tan forte carácter universal como tamén o ten a arte.

Non se pode esquecer a forte vinculación que existe entre medicina e o Camiño de Santiago, porque este, foi unha vía de entrada de coñecementos científicos médicos, un motivo para o xurdimento de múltiples focos de asistencia sanitaria nas

pousadas, albergues e hospitais e acadar unha amalgama de saberes médico-sanitarios que fluíron desde Europa ata Galicia, para máis tarde irradialos dende ela a través do Camiño. Xurdiu así un apoio inestimable para o coidado da saúde e asistencia aos peregrinos, que amais de padeceren as doenzas propias do camiñante poderían sufrir un agravamiento das doenzas previas.

Podería ser certo o tópico de que a creación artística deste colectivo fora resultado dunha vía de escape ou relaxación para compensar o sobreesforzo que esixe a alta responsabilidade e quefacer do exercicio da profesión médica, sen embargo penso que é mais certo, como moi ben apunta no texto da crítica J.M. García Iglesias: "ser médico e ser artista a un tempo, é un magnífico xeito de ser persoa, pois ao médico distíngueo o seu interese polo humanitario ,polo home".

Esta I Exposición itinerante é unha experiencia nova, ilusionante, un primeiro camiñar... e nela só puido participar unha parte do colectivo de médicos artistas plásticos de Galicia, que inclúe case cincuenta; o noso desexo é que nas próximas exposicións, e de xeito moi especial no Xacobeo 2010, poidan participar a totalidade deste colectivo.

Dende esta páxina manifesto no nome dos meus compañeiros participantes, e no meu propio, o agradecemento a tódolos que fixeron posible esta exposición itinerante.

Xosé García Albeos
Coordinador da Exposición

MÉDICOS ARTISTAS PLÁSTICOS DE GALICIA

Ser médico e ser artista non é incompatible. Antes ó contrario, a Medicina ten moito de Ciencia pero tamén o ten a Arte. E o artista ten que contar, ó tempo, con oficio e sentido da creatividade; como o médico, que , ante calquera problema que a súa profesión lle expón, ten que imaxinar unha solución, tamén o creador plástico debe rastrear, dende o exercicio das súas habilidades, camiños que aporten accións válidas.

O médico contempla e trata de paliar a dor allea sentíndose, en certo modo, partícipe da mesma, na búsqueda dunha esperanza de saúde. Na súa loita diaria trata de facer mellor a vida daqueles ós que trata, practicando, no máis literal sentido da palabra, o humanitarismo como atención dominante á humanidade, nun ben tan básico como é o coidado da saúde.

Dito doutra forma, ó médico distíngueo o seu interese polo humanitario ou, se se quere, polo home, algo que o sitúa nunha posición de aproximación natural ante todo aquello que enlace co coidado da persoa e o seu benestar, coa mellora das súas condicións de vida...

E, neste sentido, a valoración da arte, como actividade humana, ten un papel moi importante. O exercicio da plástica fainos mellores observadores, lévanos a indagar na temática que temos diante, con eses mesmos ollos rastreadores que o médico emprega á hora de diagnosticar, reelaborando a información dende o seu bo saber e entender.

É certo que a arte é unha linguaxe e que, como tal, hai quen se expresa artísticamente e quen é capaz de comprender, nun grado apreciable o que unha obra calquera poida, potencialmente, encerrar. Quen é artista, profesional ou non, ten unha maior capacidade, en xeral, que quen non o é para entender o que o creador pode, dun determinado xeito, expresar.

Ser médico e ser artista a un tempo, parécenos en todo caso, un magnífico xeito de ser persoa. Esa doble face que compendia ó médico-artista non deixa de ser, en certo modo, a doble cara dunha mesma moeda que se pesa en valor humano, no que é o desenvolvemento persoal de cada quen como integrante da humanidade mesma.

Vinte médicos que exercen a profesión en Galicia preséntanse, neste caso, xuntos para amosarnos, con dúas obras cada un, as súas indagacións e consecucións no mundo da creatividade artística. Moitos son galegos pero non todos. Si se pode dicir, en cambio, que todos exercen en Galicia e que o galego está, dalgunha maneira, na esencia das súas obras.

Úneos, tamén neste caso, o Camiño. E é así porque a exposición aquí considerada preséntase como itinerante, discurrindo as súas exposicións en distintos lugares que teñen que ver con esa senda propia da peregrinación a Santiago, da que nace un camiñar que vai máis alá do puramente físico para ser, tamén, ruta espiritual que nos instrúe e enriquece. Por iso o Camiño aporta ó artista paisaxes, xentes, sensacións convertibles en experiencias plásticas... Dese heteroxéneo baseamento xurde a motivación artística para unha boa parte dos autores aquí comentados. Outros, sinxelamente, se adhiren a esta experiencia colectiva aportando a súa mirada artística, como fai un peregrino calquera ó compartir o seu saber con aqueles outros camiñantes cos que a sorte lles leva a reunirse na viaxe.

Así pois son dúas as coordenadas desde as que explicar esta exposición: Son médicos-artistas que exercen en Galicia e teñen ó Camiño como telón de fondo que os leva a presentar convxuntamente a súa obra. A partir de aí nace a bondade do individual desenrolada na particularidade de cada caso. Hainos que prefiren a paisaxe e a súa obra reflexa a inquietude polo natural. Outros fixan a súa mirada nesa cidade-meta que é a Compostela de Santiago.

Tamén existen sensibilidades que se fixan propiamente no humano e nos levan á contemplación, e valoración, do home.

Son, en definitiva, os nosos médicos que, neste caso, máis que preguntarnos na búsqueda de elaborar un diagnóstico, dinnos o que eles sinten para que nós saibamos algo, tamén, sobre o seu modo de ser e de estar, porque de todo isto, e de moito máis, fala o artista a través da súa actividade plástica.

En todo caso estes artistas médicos fálannos de Galicia e das súas xentes. Así sucede na pintura de Generosa Franco que esculpe motivada polo que o mar dí –O Camiño do Mar– por aqueles que traballan nas súas augas –Os Pescadores– polos que preparan os seus produtos –A Pulpeira–, sabendo recalcar no punto anecdotico á hora de personalizar a obra.

Igualmente a escultura de Alberto R. Costa ten inspiracións mariñas –Con vento mariñeiro– levándonos na súa aspiración creativa dende a composición con figuras humanas –Maternidad– ata a abstracción, sempre con formas succinctas, básicas...

Tamén sintética é a escultura de Mario Hortas, esencializando unha igrexa a través da forma dunha das súas posibles ventás de sabor prerrománico ou fixándose na figura humana coa mesma intención depuradora de formas –Un alto no camiño, preñez-.

As pinturas de Cesáreo Hernández aproxímannos dunha maneira moi inmediata ó obxecto da súa atención –Ponte a Santiago, Queiman Galicia-. Forza a cor na búsquedas da máxima expresividade e ama a paisaxe expoñendo a súa beleza ou ben, dando fe do seu expolio a través do lume.

Tamén a pintura de Manuel Robles ten que ver co Camiño de Santiago. Na súa obra ocúpase de mostrarnos o patrimonio arquitectónico ligado ó mesmo –Ponte do Camiño, Igrexa do Camiño-. Define o que a man do construtor puxo na senda con esmero, acadando unha factura suave, interesada polo detalle, cercana ó que realmente ocupa.

En tanto José Luís Iglesias Diz, dende as súas Árbores da Guerra ou Faise o Camiño opta por unha linguaxe na que se propón o reparto do cadro en espazos diferenciados, con personalidades cromáticas diferenciadas, engarzando con sabiduría as ensinanzas da abstracción de índole xeométrica á temática de carácter figurado.

Polo que se refire á pintura de Xesús Vázquez Gallego aporta a esta mostra dous cadros que corresponden a unha serie que titula Cosmogénesis –son os seus expoñentes V e X-. O propio título que inspira a súa obra declara o sentido dinámico que lle pretende dar a unha interpretación autenticamente viva unha interpretación do cósmico na que o autor se ocupa das cuestións de orde matérico.

O camiño motiva a Fidel Vidal a expresar o que entende como Sinais no Camiño –1 e 2-. O ritmo zigzagueante da cor azul sobre un fondo claro habita con insistencia no cadro que se fixa en clave de senda hacia Compostela ó incorporar, con todo o simbolismo que elo implica –a frecha amarela.

A pintura de Xan Vieito, en tanto, parte de títulos que encerran connotacións relixiosas –Fuxida de Sodoma e Gomorra, Santísima Concepción– para outorgar un certo sentido ó que é unha obra de condición matérica, abstracta, emuladora de intensidade vital.

Roberto Vila acércaños, dende a imaxinación e a emoción, ó Camiño de Santiago, en dous nocturnos –1 e 2– nos que a representación da paisaxe nos permite ver o reparto entre ceo e terra e, nesta, o reflexo do que a senda implica da pegada humana reflexada en titubeantes liñas de diferentes cores.

Pola súa parte Xosé García Albeos preséntase nesta mostra como un bo

paisaxista que pinta aquelo que lle é próximo –Borraxeira no río Tea, Atmósfera Tudense-. Faino co criterio de quen sabe que representar a natureza é afondar na transitoriedade dos ditados da luz, da beleza que implica reunir, nunha mesma obra, as calidades do ceo, da terra e da auga. E, sobre todo, isto faise en clave de Galicia, unha terra especialmente atractiva para quen ama o paisaxismo.

Antonio Diaz Pedreira entende unha das súas obras como unha especie de díptico no que se titula a parte esquerda: Veintiúnha alas para voar y la dereita: Amigos para sempre. Son dous mundos diferentes de condición diferente nos que se enfrentan a pluralidade e a unidade compositiva. Dalgún modo este doble sentido do entendimento da representación faise un só na súa outra obra –As Fiestras do escultor– traballando, en todo caso, a súa obra, con utilidade e rigor e cun certo sentido conceptual.

Miguel Mantilla sintetiza e conceptualiza a figura humana, partindo de formulacións que tanto gustaron ós surrealistas para ofrecernos unha agradable lectura anatómica na súa Face e corpo no espello. En tanto nos seus Músicos do pórtico habita o amor polo Camiño, a grandeza da obra mateana, a evocación do compostelano, nesa representación inspirada nunha das obras más xeniais que a man do home realizou no último tercio do século XII.

Pola súa parte, no caso de Ignacio Granero Martín, é a paisaxe o xénero que, neste caso o ocupa. A súa aportación nesta mostra lévao a reflexar Os castiñeiros no Camiño, para deste xeito, congratularse coa súa paixón pola defensa dunha pintura libre, expresiva, na que quen pinta goza daquelo que fai, sabedor do valor da súa obra por si mesma. En tanto, no seu outro tema –O final... Santiago– o artista danos a súa particular visión desa imaxe grandiosa e solemne dunha cidade xacobea presidida pola fachada catedralicia do Obradoiro. Cabe sinalar o interese que se ten por encaixar o tema nun contexto pictórico máis amplio, partindo do interese que ten o encadre e creando unha distancia entre o tema propiamente dito e o pintor a través do que é o seu modo de acercarse ó pintado.

Mercedes Hernández é unha das voces plásticas femininas aquí presentes. En Vendimia en Sober conxuga o protagonismo humano co da natureza. As figuras aparecen embargadas polo contexto vexetal que as asume e o froito do seu traballo, a modo de monumental bodegón, preside, dende un primeiro plano, o seu cadro. En tanto a súa obra, Louza e cristal, remite directamente ó xénero do bodegón facendo que, neste caso, o ritmo da estantería na que se ordean os obxectos estructuren calidades e organicen intensidades lumínicas concebindo unha obra esforzada e correcta.

Pola súa parte a visión de Victoria Castro remite a unha contemplación moi

próxima do que se entende como obxecto de interese. En A lenguaxe das pedras o seu pincel fixase no que pode entenderse como detalle arquitectónico e en Macuto a carón do chan amósanos a pegada indirecta do viaxeiro que debe ser peregrino como testemuña a presenza do seu bordón. É, deste xeito, o valor analítico, testemuñal o que centra a visión, e a motivación, desta pintora.

Ó considerar a obra de José Luís Bueno Díaz temos que recoñecer o seu tributo á temática obxecto desta exposición. Os seus cadros O Camiño e Cruz de ferro redundan no valor dunha gozosa soildade na andadura hacia Compostela; incídese no recoñecemento de cómo natureza e historia se conxugan na senda xenerando un valor único que esta mostra de médicos artistas procura, ó tempo, recoñecer e enaltecer.

A fotografía, como a actividade audiovisual en xeral, foi, e está sendo, crucial á hora de forxar, nos tempos actuais, novas directrices para a actividade artística. Pódese dicir que os extensos horizontes, e potencialidades, que supón o ámbito audiovisual son, en certo sentido, orientadores, para a arte en xeral, contando, por exemplo, a fotografía cunha enorme proxección á hora de concretar resultados creativos.

Neste caso Xoán Piñón aporta un traballo seu que pertence á súa colección "A Horta de Carnati" (2006 - 2007). A cámara aproxímase e arranca, nun primeirísimo plano, a textura mesma dunha vexetación fermosa, intensamente viva, facéndonos ver o fotógrafo que entende o seu quefacer como unha especie de indagación da que nace o seu propio asombro ante o que ve e, maxistralmente, plasma.

Lourdes Maceiras García preséntase aquí con dúas fotografías que respiran o espírito de quen fai o Camiño e se sente embargada pola natureza. No seu Castelo de Pambre ao solpor a calidade do seu trabalo lévanos a ver como esa insigne pegada da historia do señorío galego é contemplada na distancia, nese momento que ten algo de máxico e que conduce, inevitablemente, á nostalxia.

A visión do Finis Térreæ é recollida por Lourdes Maceiras introducindo á figura humana nunha paisaxe grandiosa. Un home e un neno - ¿pai e fillo?- encóntranse, no alto, ante o mar. Ó pequeno distíngueo un temerario arroxo controlado por esa persoa maior. É unha fotografía certamente fermosa, que fai nacer un sorriso, sentíndonos parte dunha humanidade que, no fin do mundo, fixo- ou está facendo- o seu particular camiño.

José Manuel García Iglesias
Departamento de Historia da Arte
Universidade de Santiago de Compostela

